

نام و نام خانوادگی:	 باسمه تعالی	تاریخ امتحان:
نام پدر:		زمان شروع:
نام درس: علوم و فنون ادبی (۱)		مدت زمان امتحان: ۸۰ دقیقه
نام کلاس:		تعداد سؤال: ۶ بخش تعداد صفحه: ۴

دانش آموزان عزیز، سوالات را به دقت بخوانید و با توکل به خدا و آرامش خاطر پاسخ دهید.

نام و نام خانوادگی دبیر: نمره به عدد: نمره به حروف:		
ردیف	سؤالات	بارم
۱	الف- کلیات (۵/۱ نمره) ۱- عبارت های داده شده را با واژه های مناسب کامل کنید. الف - هر چیزی که ذهن ما را به پویایی درآورد ----- است. ب - توجه به جنبه های معنوی و محتوای کلام ----- نام دارد. ۲- درست یا نادرستی بودن عبارت های زیر را مشخص نمایید. الف - باز خوانی متن از دید تناسب های معنایی همچون تضاد، ایهام در سطح قلمرو ادبی بررسی می شود. درست ☐ نادرست ☐ ب- نخستین گام موثر در رویارویی با متن شناسایی لحن واهنگ اثر است. درست ☐ نادرست ☐ ۳- در قلمرو زبانی به بررسی چه سطوحی می پردازیم؟	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵
۲	ب- تاریخ ادبیات و سبک شناسی (۵/۱ نمره) ۱- دو عامل از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی در سده های پنجم و ششم را ذکر کنید؟ ۲- داشتن اطناب و تمثیل و استشهاد به آیات و احادیث و اشعار عرب و حذف فعل به قرینه لفظی و افزایش کاربرد لغات عربی از ویژگی های کدام دوره می باشد، مشخص کنید. الف) دوره سامانی ☐ ب) دوره غزنوی و سلجوقی ☐ ۳- مهمترین دوره تمدن اسلامی ایران چه زمانی بوده است؟ الف) قرن چهار و نیمه اول قرن پنج ☐ ب) قرن هفتم و هشتم ☐	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵
۳	ج- موسیقی شعر (۴ نمره) ۱- با توجه به عبارت های داده شده گزینه درست را انتخاب و جای خالی را پر کنید. الف - اساسی ترین عامل پیدایش شعر ----- است. ب - کوچکترین واحد آوایی زبان ----- است. ۲- بیت زیر را از دید حس و حال حاکم بر فضای شعر (لحن) بررسی کنید؟ اگر جنگ خواهی و خون ریختن / بر این گونه سختی بر آویختن بگو تا سوار آورم زابلی / که باشند با خنجر کابلی ۳- در کدام بیت ردیف وجود ندارد؟ (علت را ذکر کنید) الف - آب زنید راه را، هین که نگار میرسد / مژده دهید باغ را، بوی بهار می رسد ب - آتش است این بانگِ نای و نیست باد / هر که این آتش ندارد نیست باد	۰/۵ ۱/۲۵ ۰/۵

۶- صامت ها و مصوت های واژه ی گلزار را بنویسید ؟

صامت : مصوت :

۷-هریک از اصطلاحات زیر را مقابل بیت مربوط به آن بنویسید: (قافیه درونی - ذوقافیتین)

الف- طُرفه می دارند یاران صبر من بر داغ و درد/ داغ و دردی کز تو باشد خوش تراست از باغ و ورد

ب- گلزار و باغ عالمی ، چشم و چراغ عالمی / هم درد و داغ عالمی ، چون پا نهی اندر جفا

۸- بیت زیر را بخوانید و سپس تقطیع هجایی نموده و هر هجا را با علامت خاص آن بنویسید:

مَرَنجان دلم را که این مرغ وحشی / زبامی که بر خاست ، مشکل نشیند

[illegible]

۹-چه عاملی بر قدرت اثرگذاری بیت زیر افزوده است :

شکر کند چرخ فلک از مَلِک و مُلک و مَلْک / کز کرم و بخشش او روشن و تابنده شدم

۱۰-درپیت زیر نوع قاعده ی قافیه را مشخص نمائید:

یاربد، مار است هین بگریز از او / تا نریزد بر تو زهر، آن زشت خو (.....)

زیبایی شناسی (۳نمره)

۱-در عبارات زیر انواع سجع را بیابید و نوع آن را بنویسید :

الف- توانگری به هنر است نه به مال و بزرگی به عقل است نه به سال (.....)

ب- محبت را غایت نیست، از بهر آن که محبوب را نهایت نیست. (.....)

۲- در ابیات زیر مشخص نمایید در کدام بیت آرایه موازنه و در کدام بیت آرایه ترصیع وجود دارد:

الف- ای منور به تو نجوم جمال / ای مقرر به تو رسوم کمال (.....)

ب- جفا پیل بود، بر عاشق شکستی / وفا گُل بود، بر دشمن نشاندی (.....)

۳- در ابیات زیر انواع جناس را مشخص نمایید:

الف-بهرام که گور می، گرفته، همه عمر / دیدی، که چگونه گور بهرام گرفت (.....)

ب- پوی جوی مولیان آید همی / یاد یار مهر بان آید همی (.....)

ج- ای مهر تو در دلها وی مُهر تو بر لبها/ وی شور تو در سرها وی سَر تو در جانها (.....)

	د- زمشرق سرکوی آفتاب طلعت تو / اگر طلوع کند طالعم همایون است (.....) ۴- در بیت زیر واج آرای و واژه آرای را مشخص نمائید : پس هستی من ز هستی اوست / تا هستم وهست دارمش دوست	
۵	کالبد شکافی شعر (۵نمره) ۱- سروده ی زیر را بخوانید و باتوجه به قلمرو ادبی موارد خواسته شده را مشخص نمائید : هرکه زین گلشن لبی خندان تر از گل بایش / خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایش خُرده ای از مال دنیا در بساط هرکه هست / جَبْهه ی واکرده ای پیوسته چون گُل بایش هرکه می خواهد که از سنجیده گفتاران شود / بر زبان ،بند گرانی از تامل بایش صبر بر جور فلک کن تا بر آبی رو سفید / دانه چون در آسیا افتد تحمل بایش قطره ی آبی که دارد در نظر گوهر شدن / از کنار ابر ،تا دریا تنزل بایش الف- تشخیص ج- مراعات انظیر ب- کنایه ح- تمثیل ۲-سروده ی زیر را از نظر سطح موسیقایی و تناسب آوایی (تکرار - واج آرای - جناس و تناسب) بررسی نمائید : خیزید و خز آرید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است / گویی به مثل پیرهن رنگرزان است الف- تکرار (واژه آرای): ب- واج آرای : ج- جناس : د- تناسب : ۳-بیت زیر را از نظر قلمرو زبانی بررسی کنید (وضعیت واژه های مشخص شده را بنویسید) : بوی جوی مولیان آید همی / یادیار مهربان آید همی ریگ آموی و درشتی راه او / زیر پایم پرنیان آید همی آب جیحون از نشاط روی دوست / خِنگ ما را تا میان آید همی ای بخارا شاد باش و دیر زی / میر زی تو شادمان آید همی الف- آید همی : (نوع فعل از نظر زمان)..... ب- شادمان از نظر ساختمان (ساده - وندی)..... ج- کاربرد واژه ی خِنگ در بیت بیانگر چیست ؟..... د- نقش واژه ی بخارا ۴- ابیات زیر را که نمونه ای از شعرسبک خراسانی است از نظر قلمرو فکری و زبانی بررسی کنید : گل بخندید و باغ شد پدرام / ای خوشا این جهان بدین هنگام چون بنا گوش نیکوان شد باغ / از گل سیب و از گل بادام همچون لوح زمردین گشته ست / دشت همچون صحیفه ای زرخام گل سوری به دست باد بهار / سوی باده همی دهد پیغام ب- یک ویژگی زبانی آن را بنویسید ؟ د- یک ویژگی فکری آن را بنویسید ؟	۱ ۱ ۱ ۱ ۱

	۵- سروده ی زیر را از نظر و دیدگاه قلمرو فکری بررسی کنید : آب را گل نکنیم / در فرو دست انگار ، کفتری می خورد آب / یا که در بیشه ی دور، سیره ای پر می شوید / شاید این آب روان ، می رود پای سپیداری ، تا فرو شوید اندوه دلی	
۶	کالبد شکافی نثر (۵نمره) ۱- حکایت زیر را بخوانید و آن را از نظر قلمرو فکری بررسی کنید : پارسا زاده ای را نعمت بیکران به دست افتاد، فسق و فجور آغاز کرد. باری ، به نصیحتش گفتم : ای فرزند ، دخل ، آب روان است و عیش آسباب گردان ، یعنی خرج فراوان کردن کسی را باشد که دخل معین دارد . چو دخلت نیست خرج آهسته تر کن / که می گویند فلاحان سرودی اگر باران به کوهستان نبارد / به سالی دجله گردد خشک رودی عقل و ادب پیش گیر و لهُو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود ، سختی بری و پشیمانی خوری ۲- متن زیر را بخوانید و دو ویژگی زبانی آن را بنویسید : آورده اند که به فلان شهر ، درختی بود و زیر درخت ، سوراخ موش و نزدیک آن ، گربه ای خانه داشت و صیّادان آنجا بسیار آمدندی . روزی صیّاد دام بنهاد و گربه در دام افتاد و بماند و موش به طلب طعمه از سوراخ بیرون رفت . به هر جانب برای احتیاط چشم می انداخت و راه سره می کرد . با خود گفت : در بلاها باز است و انواع آفت به من محیط و راه مخوف و با این همه دل از خود نشاید برد و..... ۳- متن زیر مربوط به دوره سامانی است دو ویژگی زبانی این نثر را بنویسید : اברהه چنان دانست که او حاجت خانه خواهد خواست و به دلش اندر بود که اگر حاجت خانه خواهد، بدو بخشد. پس عبدالمطلب گفت که دویست اشتر از آن من بیاورده اند تا اشتران من باز دهند. الف-..... ب-..... ۴- متن زیر دارای چه نوع نثری است ؟ (موزون - مصنوع) بازرگانی بود بسیار مال و او را فرزندان در رسیدند و از کسب و حرفت اعراض نمودند و دست اسراف به مال دراز کردند . پدر ، موعظت و ملامت ایشان واجب دید و در اثنای آن گفت که : ای فرزندان ، اهل دنیا جویان سه رتبت اند و بدان نرسند ، مگر به چهار خصلت ۴- حکایت زیر را بخوانید و آن را در قلمرو ادبی و فکری تحلیل نمائید : روزی شخصی پیش بهلول بی ادبی نمود بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جای نیاوردی؛ او گفت: آب و گل مرا چنین سر شته اند . گفت: آب و گل تو را نیکو سرشته اند اما لگد کم خورده ای).	۱ ۱ ۰/۵ ۱/۵
	موفق باشید	